

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Εισαγωγικό σημείωμα

«Η ομιλία στη Στοκχόλμη», είναι ο λόγος ο οποίος εκφωνήθηκε από τον ποιητή Γιώργο Σεφέρη κατά την απονομή του βραβείου «Νόμπελ Λογοτεχνίας» με το οποίο και βραβεύτηκε το 1963.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ

Ανήκω σε μια χώρα μικρή. Ένα πέτρινο ακρωτήριο στη Μεσόγειο, που δεν έχει άλλο αγαθό παρά τον αγώνα του λαού, τη θάλασσα, και το φως του ήλιου. Είναι μικρός ο τόπος μας, αλλά η παράδοσή του είναι τεράστια και το πράγμα που τη χαρακτηρίζει είναι ότι μας παραδόθηκε χωρίς διακοπή. Η ελληνική γλώσσα δεν έπαψε ποτέ της να μιλιέται. Δέχτηκε τις αλλοιώσεις που δέχεται καθετί ζωντανό, αλλά δεν παρουσιάζει κανένα χάσμα. Άλλο χαρακτηριστικό αυτής της παράδοσης είναι η αγάπη της για την ανθρωπιά· κανόνας της είναι η δικαιοσύνη. Στην αρχαία τραγωδία, την οργανωμένη με τόση ακρίβεια, ο άνθρωπος που ξεπερνά το μέτρο, πρέπει να τιμωρηθεί από τις Ερινύες [...]

Συλλογίζομαι πως δεν αποκλείεται ολωσδιόλου να ωφεληθεί ένας σύγχρονος επιστήμων, αν στοχαστεί τούτο το απόφθεγμα του Ίωνα φιλοσόφου. Όσο για μένα συγκινούμαι παρατηρώντας πως η συνείδηση της δικαιοσύνης είχε τόσο πολύ διαποτίσει την ελληνική ψυχή, ώστε να γίνει κανόνας και του φυσικού κόσμου. Και ένας από τους διδασκάλους μου, των αρχών του περασμένου αιώνα, γράφει: «...θα χαθούμε γιατί αδικήσαμε...»¹. Αυτός ο άνθρωπος ήταν αγράμματος· είχε μάθει να γράφει στα τριάντα πέντε χρόνια της ηλικίας του. Αλλά στην Ελλάδα των ημερών μας, η προφορική παράδοση πηγαίνει μακριά στα περασμένα όσο και η γραπτή. Το ίδιο και η ποίηση. Είναι για μένα σημαντικό το γεγονός ότι η Σουηδία θέλησε να τιμήσει και τούτη την ποίηση και όλη την ποίηση γενικά, ακόμη και όταν αναβρύζει ανάμεσα σ' ένα λαό περιορισμένο. Γιατί πιστεύω πως τούτος ο σύγχρονος κόσμος που ζούμε, ο τυραννισμένος από το φόβο και την ανησυχία, τη χρειάζεται την ποίηση. Η ποίηση έχει τις ρίζες της στην ανθρώπινη ανάσα -και τι θα γινόμασταν αν η πνοή μας λιγόστευε; Είναι μια πράξη εμπιστοσύνης- κι ένας Θεός το ξέρει αν τα δεινά μας δεν τα χρωστάμε στη στέρηση εμπιστοσύνης.

Παρατήρησαν, τον περασμένο χρόνο γύρω από τούτο το τραπέζι, την πολύ μεγάλη διαφορά ανάμεσα στις ανακαλύψεις της σύγχρονης επιστήμης και στη λογοτεχνία· παρατήρησαν πως ανάμεσα σ' ένα αρχαίο ελληνικό δράμα και ένα σημερινό, η διαφορά είναι λίγη. Να, η συμπεριφορά του ανθρώπου δε μοιάζει να έχει αλλάξει βασικά. Και πρέπει να προσθέσω πως νιώθει πάντα την ανάγκη ν' ακούει τούτη την ανθρώπινη φωνή που ονομάζουμε ποίηση. Αυτή τη φωνή που κινδυνεύει να σβήσει κάθε στιγμή από στέρηση αγάπης και ολοένα ξαναγεννιέται. Κυνηγημένη, ξέρει πού να 'βρει καταφύγιο απαρνημένη, έχει το ένστικτο να πάει να ριζώσει στους πιο απροσδόκητους τόπους. Γι' αυτή δεν υπάρχουν μεγάλα και μικρά μέρη του κόσμου. Το βασίλειο της είναι στις καρδιές όλων των ανθρώπων της γης. [...]

Σ' αυτό τον κόσμο, που ολοένα στενεύει, ο καθένας μας χρειάζεται όλους τους άλλους. Πρέπει ν' αναζητήσουμε τον άνθρωπο, όπου και να βρίσκεται. Όταν, στο δρόμο της Θήβας, ο Οιδίπους συνάντησε τη Σφίγγα, κι αυτή του έθεσε το αίνιγμά της,

¹ Αναφέρεται στον Μακρυγιάννη.

η απόκρισή του ήταν: ο άνθρωπος. Τούτη η απλή λέξη χάλασε το τέρας. Έχουμε πολλά τέρατα να καταστρέψουμε. Ας συλλογιστούμε την απόκριση του Οιδίποδα.

Γιώργος Σεφέρης (1963), *Δοκιμές 2*, σ. 159.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

[Ο τόπος μας είναι κλειστός]

Ο τόπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά
που έχουν σκεπή το χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα.
Δεν έχουμε ποτάμια δεν έχουμε πηγάδια δεν έχουμε πηγές,
μονάχα λίγες στέρνες, άδειες κι αυτές, που ηχούν και πού
τις προσκυνούμε.
Ήχος στεκάμενος κούφιος, ίδιος με τη μοναξιά μας
ίδιος με την αγάπη μας, ίδιος με τα σώματά μας.
Μας φαίνεται παράξενο που κάποτε μπορέσαμε να χτίσουμε
τα σπίτια τα καλύβια και τις στάνες μας.
Κι οι γάμοι μας, τα δροσερά στεφάνια και τα δάχτυλα
γίνονται αινίγματα ανεξήγητα για την ψυχή μας.
Πώς γεννήθηκαν πώς δυναμώσανε τα παιδιά μας;

Γιώργος Σεφέρης (1998), «Μυθιστόρημα Γ'» (απόσπασμα), *Ποιήματα*, 19η έκδοση, Αθήνα: Ίκαρος, σ. 55.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να παρουσιάσετε συνοπτικά, σε 60-70 λέξεις, το περιεχόμενο των πρώτων δύο παραγράφων του **κειμένου 1**.

Μονάδες 15

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω προτάσεις αναφέροντας τα αντίστοιχα χωρία από το **κείμενο 1**.

- α)** Ο δοκιμιογράφος επισημαίνει την αδιάσπαστη ενότητα της ελληνικής γλώσσας μέσα στο χρόνο.
- β)** Η αξία της ποιητικής παραγωγής αναδεικνύεται κυρίως σε καιρούς ευστάθειας και εφησυχασμού.
- γ)** Σύμφωνα με τον Σεφέρη, η στάση του ανθρώπου διαχρονικά παρουσιάζει ευδιάκριτες μεταβολές.
- δ)** Η φιλαλληλία και ο ανθρωπισμός αναδεικνύονται ως ύψιστες αξίες.
- ε)** Η στέρηση της εμπιστοσύνης συνέβαλε στην ποιητική δημιουργία.

Μονάδες 15

B2. α) Αν ο σκοπός του ομιλητή στην τρίτη παράγραφο («Παρατήρησαν... των ανθρώπων της γης») του **κειμένου 1** είναι να ευαισθητοποιήσει, να εντοπίσετε **τρεις γλωσσικές επιλογές** με τις οποίες επιχειρεί να αναδείξει τον στόχο του.

β) Με ποιον τρόπο προσπαθεί να σας πείσει ο ομιλητής στην τέταρτη παράγραφο («Σ' αυτό τον κόσμο... απόκριση του Οιδίποδα.») του **κειμένου 1**; Θεωρείτε ότι τελικά

καταφέρνει να σε πείσει; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου αξιολογώντας την πειστικότητα του τρόπου που χρησιμοποιεί.

Μονάδες 15

Β3. Το κείμενο 1 χαρακτηρίζεται για τη μεταφορική χρήση του λόγου. Αφού εντοπίσετε δύο σημεία όπου αξιοποιείται η μεταφορική χρήση της γλώσσας, να μετατρέψετε το συγκεκριμένο απόσπασμα αξιοποιώντας την κυριολεκτική χρήση του λόγου. Ποιες αλλαγές παρατηρείτε στο ύφος.

Μονάδες 10

Γ. Με ποιους τρόπους αναδεικνύεται η συνύπαρξη παρελθόντος – παρόντος στη διαμόρφωση της ελληνικής φυσιογνωμίας; Ποια είναι η δική σας άποψη για το θέμα αυτό; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Δ. Αξιοποιώντας δημιουργικά τα επιχειρήματα και τις ιδέες της ομιλίας που διαβάσατε, με την ιδιότητά σας ως μαθήτριες/μαθητές να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά με την ανάδειξη της ταυτότητας κάθε λαού μέσα από την τέχνη και τους κινδύνους που προκύπτουν από την κυριαρχία της μαζικής κουλτούρας. Το κείμενό σας να λάβει τη μορφή εισήγησης η οποία θα εκφωνηθεί σε εκδήλωση του σχολείου σας (300- 350 λέξεις).

Μονάδες 30

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

«Συλλογίζομαι πως δεν αποκλείεται ολωσδιόλου να ωφεληθεί ένας σύγχρονος επιστήμων, αν στοχαστεί τούτο το απόφθεγμα του Ίωνα φιλοσόφου. Όσο για μένα συγκινούμαι παρατηρώντας πως η συνείδηση της δικαιοσύνης είχε τόσο πολύ διαποτίσει την ελληνική ψυχή, ώστε να γίνει κανόνας και του φυσικού κόσμου». Στο παραπάνω χωρίο να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις ώστε να καταστεί το ύφος απλό.